

svět katolickými očima MONITOR

publicistický čtrnáctideník

ročník XV, číslo 11

3. 6. 2018 / neprodejné

Z OBSAHU	Přijď, Duchu Svatý. Homilie papeže Františka	04
	Mučedníci komunismu: P. Rudolf Marszałek	05
	Biřmování pouze jako nástroj pastorační mládeže?	07
	Istanbulská smlouva	14

TRADICE OTCŮ

Ze spisů svatého biskupa
Bonaventury (1221–1274)

Zamysli se, vykoupěný člověče, kdo to za tebe visí na kříži, uvaž jeho velikost a svatost, uvědom si, že jeho smrt přináší mrtvým život, že nad jeho odchodem ze světa truchlí nebesa i země a pukají tvrdé skály. A rozjímej: Z boku ukřižovaného Krista měla vzniknout Církev. Měla se také naplnit slova Písma: *Uvidí, koho probodli*. A tak došlo Božím řízením k tomu, že jeden voják ten svatý bok proklál kopím. Vyřinula se z něj krev s vodou, výkupné za naši spásu. Vytryskla z hlubin studnice Kristova srdce, aby dala svátostem Církve moc vlévat život milosti a zároveň aby pro všechny, kdo žijí v Kristu, byla nápojem z živého pramene, *tryskajícího do života věčného*.

Nuže vzhůru, duše, přítelkyně Kristova, *pospěš navázat vody z pramenů Spasitelových*, přilož své rty a pij. Vždyť toto je ten *pramen tryskající zprostřed ráje*, který zaplavuje otevřená srdce a zúrodňuje celou zemi. Pospěš k tomuto prameni života a světla, duše Boha milující, a obrat' se k němu s veškerou upřímností svého srdce: Ó nevýslovná krásno nejvyššího Boha, ó nejčistší jase věčného světla, živote v každém životě žijící a světlo v každém světle svítící a od nejprvnějšího rozbřesku udržující v plném lesku po všechny časy nejrůznější světla, jež září před trůnem tvého božství!

Ó věčný a nepřístupný, skvoucí a oblažující výtrysku pramene skrytého každému smrtelnému oku! Ty propasti beze dna, výšino bez vrcholu, velikosti nezměřitelná, čistota nezkalitelná! Z tebe vytéká řeka *obveselující obec Boží* a my ti za to zpěvujeme písně chvály, neboť nám bylo dáno zakusit, že *u tebe je pramen života a ve tvé záři vidíme světlo*.

Foto: © Roman Albrecht / Člověk a víra

Sám Bůh živý je tu s námi...

zpíváme v písni „Sióne, chval Spasitele“. Její text je vlastně jednoduchou a přítomnou výstižnou katechezí. Autorem je jeden z největších teologů všech dob svatý Tomáš Akvinský, který dostal za úkol podílet se na přípravě liturgie pro novou církevní slavnost – Boží Tělo. Dodnes ji slavíme, ale vnímám, že na mnoha místech tak trochu s rozpaky.

Jedním z důvodů může být obava z „demonstrativního“ charakteru slavnosti, soustředění se na diskusi o vhodnosti eucharistického procesí a obavy z reakcí křesťanů vzešlých z reformace. To je ale velká škoda. Osobně považuji slavnost Těla a Krve Páně za jeden ze dvou okamžiků liturgického roku, které nás mimořádným způsobem zvou a vtahují do tajemství Eucharistie.

Prvním z nich je liturgie Tridua a Zmrtvýchvstání. Ustanovení svátosti při sederové večeři, oběť na Golgotě,

krev a voda vyšlá ze srdce Beránka pro nás obětovaného, cesta do Emauz: „Když byl s nimi u stolu, vzal chléb, pronesl nad ním požehnání, rozlámal ho a podával jim. Vtom se jim otevřely oči a poznali ho.“ Tajemství Eucharistie zde nahlížíme v kontextu dramatu Ježíšovy paschy.

Oproti tomu Slavnost Těla a Krve Páně může působit staticky, ale nemyslím to v negativním slova smyslu. Je zastavením podobným tomu, které zažíváme při tiché adoraci před vystavenou Nejsvětější svátostí. Hledíme na něj a on hledí na nás. A vtahuje nás do dechberoucího tajemství. Na jedné straně neuvěřitelná pokora, sám Boží Syn se dává všanc nám hříšníkům. Kdo chce, může ho přijímat bez víry, bez vděku, neuctivě, dokonce i rouhavě. Vydán na posměch všem ignorantům, chytrákům i otrokům Zlého. Současně ale neuvěřitelně mocný.

Dokončení na str. 2

Zdenek Wasserbauer přijímá gratulace během svého biskupského svěcení, 19. 5. 2018, Praha
Foto: Wikimedia Commons, Draceane (CC BY-SA 4.0)

Kardinál Duka obdržel maďarské vyznamenání

Dominik kardinál Duka OP obdržel při pouti v Ostřihomi, kterou podnikl s duchovními Arcibiskupství pražského 23. května 2018, vyznamenání Střední kříž s hvězdou řádu za zásluhy Maďarska. Při slavnostním předání v budově maďarského Parlamentu mu vyjádřili uznání a upřímné poděkování celého maďarského národa tři ústavní činitelé: János Áder, prezident republiky Maďarsko, László Kövér, předseda maďarského Parlamentu, a Zsolt Semjén, místopředseda vlády.

Církev.cz

Dokončení ze str. 1

Církví je základním kamenem, kajícím hříšníkům je radostnou posilou na cestě životem, pokrmem, který nejen sytí, ale též očišťuje a proměňuje. Umírajícím je klíčem k bráně nebeského Jeruzaléma, andělům důvodem neustálého klanění, démonům pak příčinou hrůzy a připomínkou definitivní porážky.

*P. Jiří Korda
farář u Panny Marie Královny míru
Praha-Lhotka*

Pražská arcidiecéze má nového biskupa: Zdenka Wasserbauera

V sobotu 19. května byl v pražské katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha vysvěcen nový pomocný biskup Zdenek Wasserbauer. Stávající generální vikář pražské arcidiecéze tak ve službě doplní Dominika kardinála Duku OP a biskupa Václava Malého.

Hlavním světitelům byl Dominik kardinál Duka OP, spolusvětiteli pak brněnský biskup Vojtěch Cikrle a královéhradecký biskup Jan Vokál.

Jako své heslo si nový biskup zvolil tři jej dobře vystihující slova: *Oratio, Verbum, Ardor* (modlitba, slovo, horlivost), která jsou též heraldicky znázorněna ve znaku, kde nalezneme plameny, srdce a kříž.

Nový biskup ve svém proslvu mluvil o tom, jak se to stane, že byl vybrán za biskupa. Příkládá to Boží vůli, neboť se vůbec necítí jako ten, který by ztělesňoval všechna nej. Své pocity po jmenování vyjádřil slovy: „Hned po oznámení od pana nuncia jsem v srdci cítil veliký pokoj...“ Připomněl také nedávný převoz ostatků kardinála Berana do ČR, který byl pro něho takovými malými exerciciemi před biskupským svěcením, a v tomto kontextu zdůraznil: „Mám v srdci velkou naději.“

Mons. ThLic. Ing. Zdenka Wasserbauera, Th.D. jmenoval novým pomocným biskupem 23. ledna 2018 papež František. Jako titulární biskupský stolec mu papež František přidělil diecézi Butrint. Toto dávné biskupství na jihu dnešní Albánie při hranici s Řeckem patřilo do poloviny 8. století do římského patriarchátu a posléze přešlo pod Konstantinopolský patriarchát. Vykopávky starověkého a raně středověkého města Butrint byly díky svému rozsahu a stavu zachování zapsány na seznam UNESCO.

Církev.cz

Narůstá tlak, aby pedofilie byla uznána za další sexuální orientaci

Produkce pornografických materiálů s účastí nezletilých rychle narůstá. Za poslední rok se množství filmů této orientace pětinašobně zvýšilo, z 200 tisíc na téměř milion. Dvakrát více je také internetových stran nabízejících dětskou pornografii. Informuje o tom zpráva italského sdružení Meter, které bojuje proti šíření pedofilie. Jak zdůrazňuje jeho zakladatel P. Fortunato di Noto, státní orgány se touto formou trestné činnosti zabývají nedostatečně. Vážným problémem je podle něj také lhotejnost hlavních internetových operátorů, kteří nedělají nic proto, aby omezili tyto zločiny, a někdy dokonce odmítají spolupracovat s policií.

Letošní zpráva sdružení Meter byla rozeslána více než tisícům vládních představitelů z celého světa. Je výsledkem každodenní práce světového observatoria, které se specializuje na monitorování produkce, výměny a také prodeje filmů a fotografií dětí na celosvětové úrovni. Jak upozorňuje předseda sdružení Meter, obzvláště znepokojivým jevem je také kulturní pedofilie. Celá řada skupin, lobby, tvůrců veřejného mínění, a dokonce i vědci usiluje o to, aby se pedofilie už nepovažovala za perverzi, nýbrž za další sexuální orientaci. Každoročně se také slaví tzv. den pedofilní hrdosti, říká P. Fortunato di Noto s tím, že jde o další projev relativismu a ideologické kolonizace.

RaVat

Monitor si můžete objednat na adrese: Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha 5, e-mail: redakce@rcmonitor.cz nebo na internetových stránkách <http://rcmonitor.cz>. Zde se také můžete zaregistrovat, máte-li zájem o pravidelné zasílání zpráv e-mailem. Dále nás najdete na <http://www.facebook.com/ResClaritatisMonitor>. Periodikum je distribuováno zdarma a lze je v požadovaném počtu kusů objednat na adrese redakce. Jeho vydávání je možné jedině díky zaslaným darům, které pokrývají náklady na tisk a distribuci. Náklady na jedno číslo jsou přibližně 25 Kč, což za rok činí 600 Kč. Všem dárcům Pán Bůh zaplať. Dary lze podle § 15 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb. uplatnit pro snížení základu daně.

SLOVO KNĚZE

Papež vyzval věřící k modlitbám za čínské katolíky

Svatý otec vyzval věřící, aby se modlili za katolickou církev v Číně. Učinil tak během pravidelné středeční generální audience na svatopetrském náměstí, kde apeloval na všechny věřící, aby byli duchovně nablízku všem čínským katolíkům a modlili se za ně, aby mohli žít svoji víru v plném společenství se Svatým stolcem.

Svatý otec vyzval věřící k modlitbám za čínské katolíky, aby „mohli žít svoji víru s velkorysostí a pokojem“ a „mohli činit konkrétní gesta bratrství, souladu a smíření v plném společenství s Petrovým následníkem“. „Milí následovníci Pána v Číně, Církev se modlí s vámi a za vás, aby i mezi všemi protivenstvími jste se mohli svěřit Boží vůli,“ řekl Svätý otec.

Podle některých odhadů žijí v Čínské lidové republice až desítky milionů křesťanů, přičemž jejich pronásledování trvá nepřetržitě od roku 1949. Tamní komunističtí vládcí sice uznávají katolictví i protestantství, na církve ale dohlíží tajná policie. Další křesťanské církve čínský režim potírá. Před pěti lety odstartovala kampaň za ničení kostelů a odstraňování křesťanských křížů z budov. Právní zástupci i samotní členové církve čelí zastrašování, absurdním obviněním a vykonstruovaným procesům.

Podle organizace Hlas mučedníků bylo v dubnu 2013 sedm vedoucích domácí církve z provincie Che-pej odsouzeno k odnětí svobody v délce tří až sedmi let na základě obvinění z příslušnosti k „sektě“. Zákazy činnosti se nevyhýbají ani sborům působícím pod hlavičkou státem schváleného Vlasteneckého hnutí trojí soběstačnosti a i jejich vedoucí a řadoví členové jsou vězněni a všemožně obtěžováni.

Letos navíc vstoupila v platnost nařízení, která úřadům zvyšují pravomoci monitorovat, sledovat a potenciálně postihovat některé náboženské praktiky. Ještě více se tak zvyšuje státní kontrola nad všemi aspekty náboženského vyznání. Nadále hrozí, že pravidla zdůrazňující národní bezpečnost s cílem omezit „infiltraci a extremismus“ mohou být zneužita k dalšímu omezování práv na svobodu náboženského vyznání a víry.

Církev.cz

Irsko dalo zelenou potratům. Mons Paglia: není proč se radovat.

Irové v referendu odhlasovali zrušení osmého dodatku své ústavy, který chránil život nenarozeného dítěte a zakazoval ženám potrat s výjimkou mimořádných situací. 68 % hlasujících Irů rozhodlo o naprosté liberalizaci zákona o potratech. Kromě 8. dodatku ústavy, který od roku 1983 chránil život nenarozených a zakazoval potrat s výjimkou přímého ohrožení života matky, neexistuje žádná další právní regulace. Výsledek mění obraz Irska jako zeleného pro-life ostrova v Evropě, ale také jako země s katolickou identitou.

Mons. Vincenz Paglia, předseda Papežské akademie pro život, k tomu řekl: „Není tu žádné vítězství, které bychom měli oslavovat. Všechno, co nějakým způsobem usnadňuje špinavou práci smrti, nás nijak zvlášť neobšťastňuje. Proto by nás také tento krok Irska měl vést nejen k tomu, abychom ještě více hájili život, ale také ho podporovali, doprovázeli a vytvářeli příležitosti, aby nedocházelo k dramatickým rozhodnutím. Když se požaduje přerušit život, je to vždy drama, stejně jako by mělo být dramatické, když je ničen a pokořován život již narozený. V Irsku převládá postoj individualismu, který zatemňuje a vede k zapominání práv všech, včetně nenarozených. Proto je na jedné straně důležité doprovázet, aby se předcházelo takto dramatickým rozhodnutím, a na druhé straně je nezbytné potvrzovat práva všech, především nejslabších – a zároveň doprovázet, podporovat a nikdy nikoho neopouštět. Tuto kulturu je nutné podporovat proti kultuře ‚hyper-individualismu‘, která počítá pouze s individuálním blahobytem, za který se jednou draze zaplatí.“

RaVat

Milí čtenáři Monitoru, věřím, že někteří z Vás jsou zapojeni do Celosvětové sítě modlitby s papežem. Každý měsíc modlitbou podporujeme nový papežův úmysl všeobecný či evangelizační. Naši biskupové pak dodávají ještě úmysl národní.

Národní úmysl v květnu zněl: Za milost zakusit láskyplný pohled, kterým nás Bůh trvale provází a proměňuje. Chtěl bych poděkovat všem, kdo jste se na tento úmysl modlili. Mohu dosvědčit, že Pán ho v mém životě nedávno uskutečnil. Skutečně teď zakouším láskyplný pohled Ježíšův a vnímám, že mne mění k lepšímu.

Jeden spřátelený kněz mi doporučil k vnitřní modlitbě nedávno vyšlou knihu *In sinu Jesu* s podtitulem *V tichu před Pánem* (nakl. Hesperion, 2017). Autorem je benediktinský otec s nezveřejněným jménem, ke kterému od roku 2007 při adoraci začal promlouvat Pán Ježíš a Panna Maria. Soukromá zjevení nijak zvlášť nevyhledávám a vím, že je třeba být opatrný, pokud jde o jejich pravost. Zkušenost Benediktina mne však velmi oslovila. V kapli nad touto knihou jsem zjistil, že Pán i Matka Boží promlouvají osobně i ke mně. V zaznamenaném textu se střídají úvahy mnicha s tím, co on vnitřně přijímá od Krista či Panny Marie. Obojí mne výrazně motivuje k vlastní modlitbě.

Není to kniha, kterou by člověk mohl číst v křesle s nohou přes nohu. Místo k jejímu pomalému rozjímavému čtení je spíše před svatostánkem. Při adoraci, kdy kniha vznikalá, mi přináší velký užitek. Pomáhá mi nacházet eucharistickou tvář Krista a prodlévat v blízkosti Ježíšova otevřeného Srdce. Chvilky čtení se střídají s chvílemi klanění. A pak Pán dává milost zakusit jeho láskyplný pohled a radost z jednoty s Otcem, Synem v Duchu Svatém. Panna Maria, Prostřednice všech milostí, mne při tom doprovází.

Nezbývá, než abych doporučil všem, a zvláště spolubratřím kněžím, aby tuto pomoc k oživení přátelství s Pánem a s panenskou Matkou zkusili.

fr. Pavel Maria OP

*fr. Pavel M. Mayer OP,
rektor baziliky a strážce
hrobu svatě Zdislavy*

PŘIJĎ, DUCHU SVATÝ

Homilie papeže Františka při mši svaté na Soslání Ducha Svatého

Foto: Wikimedia Commons, Pete unseth (CC BY-SA 4.0)

Soslání Ducha Svatého a Letnice se v prvním čtení dnešní liturgie přirovnávají k „hukotu, jako když se přizene silný vítr“ (Sk 2,2). Co nám říká tento obraz? Vichr dává tušit velkou sílu, která však není samoučelná, nýbrž mění realitu. Vítr totiž přináší změnu: teplý proud, když je zima, a chladný, když je teplo, déšť, když je sucho... Také Duch Svatý takto působí, ovšem na zcela jiné rovině. Je božskou silou, která mění svět. Ve svatodušní sekvenci oslovujeme Ducha: „v práci libý pokoji (...) rač nás v pláči utišit“ a dále „viny z duší našich smaž a vyprahlá srdce svlaž, raněné rač vyhojit“. Duch vstupuje do dění a proměňuje ho; mění srdce a mění dění.

Duch mění srdce

Ježíš řekl svým apoštolům: „Až na vás sestoupí Duch Svatý, dostanete moc (...) a budete mými svědky“ (Sk 1,8). A právě tak se stalo. Učedníci doposud ustrašení, schovaní za zavřenými dveřmi i po Mistrově zmrtvýchvstání, jsou Duchem proměněni, a – jak předpověděl Ježíš v dnešním evangeliu – „vydávají svědectví“ (Jan 15,27). Z váhavých se stanou odvážní

a vydávají se až na konec světa. Když byl Ježíš s nimi, byli bázliví, nyní jsou odvážní, protože Duch změnil jejich srdce.

Duch odblokuje duše zapečetěné strachem. Přemáhá odpor. Toho, kdo se spokojil s poloviční mírou, obdarovává rozmachem. Rozšiřuje scvrklá srdce.

**Duch je duší Církve,
vždycky ji oživuje nadějí,
naplňuje radostí, dává
novou plodnost, obdarovává
zárodky života.**

Podněcuje ke službě toho, kdo se uvelebil v pohodlí. Přiměje jít dál toho, kdo se domnívá, že už došel. Umožňuje snít tomu, kdo zvlažněl. Taková je změna srdce. Mnozí slibují dobu změn, nové začátky, nosnou obnovu, avšak zkušenost učí, že žádný pozemský pokus o změnu lidské srdce plně neuspokojí. Změna, kterou působí Duch, je odlišná: nepůsobí revoluci života kolem nás, nýbrž mění naše srdce; nezbavuje nás problémů naráz, nýbrž osvobozuje nás zevnitř,

abychom jim čelili; nedává nám všechno ihned, nýbrž umožňuje nám kráčet s důvěrou, aniž by nás unavoval život. Duch zachovává srdci mladost, omlazuje. Mládí, navzdory všem pokusům ho prodloužit, dříve či později pomine, avšak Duch zabraňuje jedinému nezdravému stárnutí, tomu vnitřnímu. Jak to činí? Obnovuje srdce, proměňuje ho z hříšného na rozhrěšené. To je obrovská změna. Z viníků činí spravedlivé a tak mění všechno, protože nás – otroky hříchu – osvobozuje, ze sluhů činí syny, ze skartovaných vážených, z rozčarovaných doufajících. Takto Duch Svatý obrozuje radost a dává vzejít pokoji v srdci.

Dnes se tedy učíme, co dělat, když potřebujeme opravdovou změnu. Kdo z nás ji nepotřebuje? Zejména jsme-li na dně, když klesáme pod tíží života, když nás deptají naše slabosti, když je těžké jít dál a nemožné mít rád. Tehdy by nám prospěl nějaký silný „životabudič“, a právě to je on, Boží síla. On je „dárce života“, jak vyznáváme v Krédu. Jak by nám tento životabudič denně prospíval! Říci si po probuzení: „Přijď, Duchu Svatý, přijď do mého srdce, přijď do mého dne!“

Duch mění dění

Duch mění kromě srdcí také dění. Jako vítr vane všude, tak i on dosahuje netušených situací. Ve Skutcích apoštolů, což je kniha, kterou je třeba znovu objevit, je protagonistou Duch a jsme tam svědky neustálého dynamismu, který překypuje překvapeními. Aniž by se učedníci nadáli, Duch je posílá k pohanům. Otevírá nové cesty, jako v epizodě s jáhnem Filipem. Duch jej pobídne pustou cestou z Jeruzaléma do Gazy – jak bolestně zní to jméno dnes! Duch ať změni srdce a dění a přinese pokoj Svaté zemi! – Filip na této cestě káže etiopskému komořímu a pokřtí ho, potom je přiveden do Azotu a pak do Césareje. Vždycky v nových situacích, aby hlásal novost Boha. Potom Duch „nutí“ Pavla (Sk 20,22) cestovat až do končin země a nést evangelium

obyvatelům, které nikdy neviděl. Kde je Duch, vždycky se něco děje, a když zavane, nikdy není bezvětrí.

Neskrývat se před vanutím Ducha

Když v našich společenstvích život prochází obdobím „apatie“ a upřednostňuje se domácí poklid před Boží novostí, je to špatné znamení. Znamená to, že se vyhledává úkryt před vanutím Ducha. Když se žije kvůli sebezáchově a nejde se k těm, kdo jsou daleko, není to hezké znamení, Duch vane, ale my máme raději plachty. A přece jsme mnohokrát spatřili divy. Často právě v těch nejtemnějších obdobích Duch vzbudil zářivou svatost! On je duší Církve, vždycky ji oživuje nadějí, naplňuje radostí, dává novou plodnost, obdarovává zárodky života. Jako když se v rodině narodí dítě: převrací časový rozvrh a odebírá spánek, avšak přináší radost, která obnovuje život, posunuje ho vpřed a rozpíná jej láskou.

Duch vnáší do Církve „nádech dětství“. Neustále obrozuje. Oživuje první lásku. Duch připomíná Církvi, že je navzdory svým staletým dějinám stále dvaceti-letou, mladou Nevěstou, do níž je Pán šileně zamilován. Nepřestávejme tedy zvat Ducha do svého prostředí a dříve než začneme cokoli dělat, prosme: „Přijď Duchu Svatý!“

On přinese proměňující sílu, jedinou sílu, která je takřkajíc dostředivá a zároveň odstředivá. Je dostředivá, protože nás tlačí ke středu, neboť působí v nitru srdce. Přináší jednotu do roztříštěnosti, pokoj do rozbrojů, sílu do pokušení. Připomíná to Pavel ve druhém čtení, když píše, že plodem Ducha je radost, pokoj, věrnost a zdrženlivost (srov. Gal 5,22). Duch dává důvěrnost s Bohem a vnitřní sílu k další cestě. Současně však je silou odstředivou, to znamená, že tlačí ven. Ten, který žene do středu, posílá na periferii, na každou lidskou periferii; ten,

který nám zjevuje Boha, nás žene k bratrům. Posílá a činí z nás svědky, a proto – jak píše opět Pavel – nás zahrnuje láskou, shovívavostí, dobrotou a tichostí. Pouze v Duchu Utěšiteli říkáme slova života a opravdu povzbuzujeme druhé. Kdo žije podle Ducha, nachází se v tomto duchovním napětí: je rozpjat zároveň k Bohu a ke světu.

Prosme jej, abychom takoví byli. Duch Svatý, silný vítr, ať se přizene na nás. Ať duje do našich srdcí a umožní nám dýchat Otcovou něhou. Ať vane v Církvi a posune ji do nejzazších končin, aby byla nesena Tebou a nepřinášela nic jiného než Tebe. Ať vane ve světě jemným vánkem pokoje a svěžím občerstvením naděje. Přijď, Duchu Svatý, změň nás uvnitř a obnov tvář země. Amen.

*Přeložil P. Milan Glaser SJ
Radio Vaticana
(Mezititulky redakce)*

MUČEDNÍCI KOMUNISMU

P. Rudolf Marszałek

V těžkých osudech polského národa ve 20. století vynikají v době nacismu i na počátku epochy komunismu v armádě i odbojových skupinách vojenští kaplani, kteří dodávali v nebezpečných akcích a ohrožení života vojákům a odbojářům duchovní útěchu, naději a podporu. Sdíleli s nimi nepohodlí, nebezpečí, strach o život, odloučení od blízkých, ale mnohdy i výslechy, věznění a někteří s nimi kráčeli i na popravě. Takový je i osud vojenského kaplana otce Rudolfa Marszałka.

Narodil se 29. srpna 1911 v Komorowicích, okres Bielsko-Biala, tehdy na území Rakouska-Uherska, dnes Polsko, v rodině Jana a Terezy Pachowských. Po pětileté obecné škole v Bielsku nastoupil na gymnázium v téže městě a ukončil jej maturitou v roce 1931. Byl aktivním skautem, v roce 1928 se zúčastnil skautského sletu v Cambridgi. Poté nastoupil na vojenskou službu – absolvoval v roce 1931 půlroční vojenský kurz na kadetní škole v Zambrowě a čtyřměsíční výcvik

u 4. střeleckého pluku v Cieszyně. O rok později byl propuštěn z armády v hodnosti podporučíka. Už v mládí vynikal zbožností a vlasteneckým přesvědčením. V letech 1922–1932 byl členem Mariánské kongregace, laického sdružení ctitelů Panny Marie, usilujících o křesťanský život a duchovní vzdělávání. Po službě v armádě se rozhodl pro kněžské poslání. V roce 1932 nastoupil do kněžského zahraničního semináře, založeného sdružením Kristovců, v čele s arcibisku-

pem Hlondem, v Potulicích. Duchovní vzeší z tohoto prostředí měli působit především na misiích a mezi Poláky v zahraničí. Teologická studia absolvoval na univerzitě v Poznani. Na kněze byl vysvěcen 3. března 1939 kardinálem Augustem Hlondem.

Za odboj v Pawiaku a Mauthausenu

Jeho misijní plány však přetrhala blížící se válka. V červenci 1939 byl povolán do

armády a ustaven kaplanem 58. pěšího pluku v Poznani. Po útoku německé armády na Polsko se účastnil se svou jednotkou obrany Varšavy. 1. října 1939 byl zadržen nacisty a uvězněn v neblaze proslulém vězení gestapa Pawiak ve Varšavě. O měsíc později byl propuštěn spolu s dalšími duchovními. Navázal kontakt s velením polské podzemní armády a byl vyslán do Horního Slezska, aby zde pomohl s organizováním odbojového hnutí. Bydlel u rodičů u Bielska. Stal se členem odbojové organizace Řád svobodných Poláků, následně přejmenované na Bílého orla, a působil v jejích strukturách jako armádní kaplan. V rámci odbojové činnosti dostal úkol vycestovat v březnu 1940 do Maďarska. Byl však zadržen v obci Marz poblíž rakousko-maďarské hranice gestapem, vyslýchán ve Vídni a následně poslán do koncentračního tábora Mauthausen u Lince. Odsud byl v květnu 1941 převezen do věznice ve Vídni a u okresního soudu odsouzen 29. června na jeden rok odnětí svobody. Začátkem roku 1942 byl díky zásahu rodiny propuštěn a vrátil se do Bielska. Krátce působil ve farnosti Dziedice a na jaře 1942 byl jmenován rektorem kostela v Bystra-Mikuszowice. Bylo to jedno z klidnějších období jeho kněžského života. Věnoval se mládeži, a farníci si jej v době války oblíbili zvláště pro jeho vlastenecká kázání. Také se zapojoval do odbojové činnosti jako kaplan podzemní Zemské armády (Armia Krajowa).

Kaplan v ilegalitě

Po druhé světové válce pokračoval jako vojenský kaplan v armádě, a to v hodnosti kapitána u 13. pěšího pluku v Katowicích. Nadále udržoval kontakty s podzemním odbojovým hnutím, nyní už zaměřeným proti formujícímu se komunistickému režimu v Polsku. Z toho důvodu byl na podzim 1945 uvolněn z funkce armádního kaplana, byl poslán do zálohy a také po něm už pátrala tajná policie (UB). Rozhodl se proto opustit Polsko a odejít za hranice. 13. září opustil Katowice a díky falešným dokumentům odjel přes Český Těšín do Československa. Zde se zdržoval krátce v Praze, pak v blízkosti Plzně a odtud pokračoval do Německa do Regensburgu a poté do

Norimberka. Zde jej biskup Jozef Gawlin ustanovil vojenským kaplanem pro zahraniční jednotky polské podzemní Zemské armády, aby konal pastoraci příslušníků těchto vojenských složek v oblasti Bavorska a Durynska. Plukovník A. Dąbrowski jej jmenoval důstojníkem pro vojenské akce v rámci skupiny Západ v Zemské armádě. Dne 2. prosince 1945 se vrátil opět stejnou cestou přes Čes-

P. Rudolf Marszałek
Foto: <http://patrimonium.chrystusowcy.pl>

Svůj život zasvětil službě Bohu, člověku a vlasti a pro ně se zcela obětoval. Takovou obětí dokáže přinést jen ten, kdo poznal Boží lásku.

koslovensko do Polska do své původní farnosti v Bystra-Mikuszowice. Protože jej znovu hledala tajná policie (UB), narychlo opustil Bystru a začal se ukrývat u rodiny jednoho známého horala v polských Beskydech, poblíž hranice s Československem. Na podzim navázal kontakt s oddílem zdejších protikomunistických partyzánů a sloužil u nich jako kaplan. Kvůli zhoršujícím se materiálním podmínkám a hrozícímu nebezpečí zatčení odjel z pověření velitele oddílu „Bartka“

znovu do Německa. Očekával, že zde dosáhne demobilizace jednotek a přechodu ke konspirační činnosti protikomunistického charakteru, spíše však politického charakteru. Poté se vrátil s transportem repatriantů do Polska a na začátku prosince předal instrukce, jež obdržel od plukovníka Dąbrowského v Mnichově člověku, který se vydával za „Bartkova“ vyslance. Později se ukázalo, že šlo o agenta tajné policie. Bartkův oddíl byl rozprášen a těžce zasažen zatýkáním i zastřelením některých jeho členů.

Trest smrti

Následně byl kaplan Marszałek 12. prosince zatčen příslušníky UBP, a to v Mikuszovicích a vyslýchán v Katowicích. 7. ledna 1947 byl převezen do věznice Warszawa-Mokotów a vyšetřován do 16. srpna 1947. Byl obviněn z protistátní činnosti a špionáže, jež měly spočívat v jeho kněžských aktivitách v rámci podzemních protikomunistických odbojových sil v Polsku i v zahraničí. Jako nebezpečná byla v obžalobě hodnocena jeho kaplanská činnost v rámci oddílu Svatokřížské brigády Národních ozbrojených sil v roce 1945 i tatáž činnost v oddíle v Německu i u partyzánské jednotky Bartka v Beskydech. Byl obviněn také z vyzrazení státního tajemství, dezercce z armády, z předávání zpráv, nelegálního držení zbraně a používání falešných dokumentů. 17. ledna 1948 byl u Vojenského okresního soudu odsouzen k trestu smrti; rozsudek následně potvrdil Nejvyšší soud ve Varšavě. Jeho žádost o milost zamítl i prezident Bolesław Bierut, a to navzdory skutečnosti, že šlo o poměrně mladého člověka se zásluhami z protinacistického odboje a kněze. 10. března 1948 byl otec Marszałek popraven zastřelením ve vězení Warszawa-Mokotów. Dnes jeho památku připomíná i pamětní deska ve farnosti Bystra v okrese Bialsko-Biała.

Vojtěch Vlček

Mgr. Vojtěch Vlček, historik a pedagog, spolupracovník Ústavu pro studium totalitních režimů

BIŘMOVÁNÍ POUZE JAKO NÁSTROJ PASTORACE MLÁDEŽE?

Po staletí udílela Církev iniciační svátosti v pořadí křest, biřmování, Eucharistie. Dnes se biřmování často zúženě chápe jako svátost dospělosti. Jaké je jeho místo v křesťanském životě?

V drážďanské galerii Zwinger se nachází obrazový cyklus „Sedm svátostí“ od boloňského barokního mistra Giuseppeho Maria Crespiho (1665–1747). Nápadný rozdíl oproti dnešní praxi udílení jedné ze svátostí lze spatřit na obraze „Biřmování“. Biskup zde totiž pomazává křížem malého klečícího chlapce, nikoli dorostence, jehož by mělo přijetí této svátosti posilnit v dosažení duchovní a osobnostní zralosti. K jaké změně v pojetí smyslu svátosti biřmování mezitím došlo?

Iniciační svátosti

Biřmování je vtaženo do dynamiky tzv. iniciačních svátostí v pořadí křest – biřmování – Eucharistie. Pravzor logické návaznosti těchto svátostí podávají mystagogické katecheze velkých patristických autorů, zaznamenané ve formě zpětných poučení neofytů o smyslu přijetí těchto svátostí. Mystagogie, doslova uvedení do tajemství, navazuje na prožitek vykonaných svátostných obřadů, jejichž smysl není nově pokřtěným předem vysvětlován. Teprve jejich prožitá zkušenost pak disponuje pokřtěné k následnému pochopení toho, co Bůh v nich svojí milostí způsobil. Proslulé katecheze Cyrila Jeruzalémského († 387) nejprve ilustrují návaznost biřmování na křest podle vzoru samotného křtu Páně: „On, když se umyl v řece Jordán a pleť předala vodám božství, vystoupil z nich a Duch Svatý na něho bytostně sestoupil. Podobně spocínulo na podobném. I vám (se dostalo) pomazání podobně – když jste vystoupili z koupele posvátných proudů, byli jste pomazáni antitypem tohoto pomazání Kristova.“¹ Dověšením křesťanské iniciace po přijetí prvních dvou svátostí je pak jejich účast na posvátné liturgii a přijetí Eucharistie: „Nyní, když jsi svlékl starý

Giuseppe Maria Crespi: Biřmování (1712)
Foto: Wikimedia Commons

Mystagogie navazovala na prožitek vykonaných svátostných obřadů, jejichž smysl nebyl nově pokřtěným předem vysvětlován.

oděv a oblékl duchovně bílý, je třeba, abys byl vždy bíle oblečen. Nikterak (tím) neříkáme to, že máš být stále oděn do bílého oděvu, ale že je nutné oblékat se do skutečně bílých duchovních (věcí) [...] Takto buď seznalý a zcela přesvědčen, že chléb, který se (tak) jeví, není chlebem, i když je takové chuti, ale tělem Kristovým.“²

Je zřejmé, že nově pokřtění, o nichž hovoří katecheze čtvrtého století, byli lidmi dospělými. Křesťanský Východ však zachoval okamžitou návaznost biřmování (myropomazání) na křest i po dějinně

postupném přechodu k masivnímu křtění novorozenců. Pravosláví považuje dodnes za závaznou výzvu k bezprostřednímu pomazání svatým myrem po křtu, obsaženou v kánonu 48 Laodicejského sněmu (343): „Náleží, aby osvícení byli pomazáni nebeským pomazáním a stali se účastníky království Božího.“³ Západ ovšem počal udílení křtu a biřmování oddělovat a tento proces se dovršil v době vrcholného středověku. Racionalističtější nastavené západní pojetí svátostí navíc požadovalo vědomé přijetí svátostí biřmování a Eucharistie na základě pochopení jejich smyslu. Otázka předpokládaného věku biřmovanců se tak stává ukazatelem, jak se chápe dispozice k přijetí svátosti biřmování po stránce osobnostní a spirituální: „V západní církvi ustálil se od XIII. století zvyk biřmovat pokřtěné, kteří dospěvše k užívání rozumu byli u víře vyučeni. Tato praxe má tu přednost, že se svátosti projevuje větší úcta a že očekávati lze větší užitek, když je přijímatel lépe připraven.“⁴

Samotný křest – také vzhledem k vysoké dětské úmrtnosti – se měl vždy udílet co nejdříve (*quam primum*). Biřmování pak začalo být chápáno především ekleziálně, jako vyjádření osobního sepětí mezi biskupem a společenstvím věřících. Proto se stal biskup prakticky exkluzivním udělovatelem svátosti, jak to zakotvil

¹ SV. CYRIL JERUZALÉMSKÝ, *Mystagogické katechese*, Velehrad 1997, s. 45.

² *Mystagogické katechese...*, s. 55.

³ In: *Pravidla všeobecných a místních sněmů i sv. otců pravoslavné církve*, Pravoslavná církev v Československu, 1955, s. 95.

⁴ ŠPAČEK, Richard, *Katolická věrouka. Díl III. – Kniha V.–VII.: O milosti, svátostech a dokonání*, Praha 1922, s. 265.

Tridentský koncil během svého 7. zasedání roku 1547: „Jestliže někdo tvrdí, že řádným udělovatelům biřmování není samotný biskup, nýbrž jakýkoli kněz, budiž vyobcován.“⁵ Koncil se zde sice přímo nevymezoval vůči tradici východních církví, protože u těch, které byly sjednoceny s Římem, se respektovalo dodržování vlastních obřadů, odpovídajících praxi jejich nesjednocených protějšků: „Proto i pravoslavná církev se již od pradávna řídila jedinou ideou až po současnost, že svatou tajinu pomazání myrem vykonávají biskupové i kněží. Souviselo to i se vznikem eparchií, kde biskup již nebyl v čele a velký počet věřících mu byl vzdálen. [...] Není pochyb o tom, že v celé východní církvi se s řádem svaté tajiny křtu spojovala i svatá tajina pomazání myrem. V důsledku tohoto úzkého spojení s řádem svatého křtu není řád pomazání myrem v dalším stupni vývoje příliš složitý ani v současnosti, neboť takovým byl i v minulosti a svým obřadem tvořil součást řádu křtu.“⁶

Věk biřmovanců

Stále důležitější roli také hrál na Západě požadavek elementárního rozumového poznání smyslu udělené svátosti ze strany biřmovance; proto první Kodex kanonického práva latinské katolické církve, CIC/1917, ve svém kánonu 788 uvedl praxi biřmování nemluvnat pouze jako výjimku: „I když se udělení svátosti biřmování v latinské Církvi příhodně odkládá na přibližně sedmý rok věku, možno ji nicméně udělit také dřív, octne-li se dítě v nebezpečí smrti nebo zdá-li se to udělovateli z pádných a závažných důvodů (*ob iustas et graves causas*) radno.“ Věk sedmi let poprvé stanovil potridentský Římský katechismus (1566).⁷ Jurisprudence pak specifikovala, že svátost biřmování „lze jistě udělit již dříve, a to v nebezpečí smrti nebo z jiných závažných důvodů, které má udělovatel posoudit podle kán. 788, např. když rodiče odcestovávají do zemí, kde se biřmuje jen zřídka.“⁸ K dovolenosti udělení svátosti se vyžadovalo, aby se biřmovanec „nacházel ve stavu milosti a má-li užívání rozumu, byl dostatečně poučen“.⁹

Nový kodex latinské církve, CIC/1983, pak v kánonu 891 opouští udání věku biřmovance na přibližně sedm let a používá

obecnější formulaci: „Svátost biřmování se uděluje věřícím kolem věku, kdy dosáhli vlastního rozhodování (*circa aetate discretionis*), pokud biskupská konference nestanovila jiný věk, nebo pokud se nejedná o nebezpečí smrti anebo pokud podle rozhodnutí udělovatelů závažný důvod nevyžaduje jednat jinak.“ Vývoj začal díky úpravám příslušných biskupských konferencí nebo biskupů jednotlivých diecézí směřovat k postupnému zvyšování věku biřmovanců, například v Itálii na „přibližně dvanáct let“.¹⁰ Příslušné normy

Foto: © Roman Albrecht / Člověk a víra

Smyslem svátosti biřmování není deklarace konfese, nýbrž skrze svátostné znamení přijímání milosti.

Arcibiskupství pražského odůvodňuje věk čtrnácti let odpovídajícím pastoračním úmyslem: „Příprava na biřmování je poměrně velkou šancí k tomu, aby bylo dospívajícímu člověku pomozeno k přechodu od dětské víry k víře dospělého. Právě tak je důležité, aby se setkal s tématy, jako je např. volba životního stavu nebo nalezení vlastního místa a úkolu v Církvi. Tedy cílem přípravy na svátost biřmování je, aby věřící začal žít vírou vlastního rozhodnutí a přijal vědomě Ježíše jako Pána svého života.“¹¹

Účel katecheze

Takto pojaté chápání svátosti biřmování poněkud odsouvá teologický aspekt působení milosti u novorozenat nebo u dětí, které dosáhly užívání rozumu, a stává se pastoračním prostředkem k oslovení především mládeže. Tradicionalistická katolická spiritualita se naopak přiklání

k nižšímu věku biřmovance a podezírání současnou praxi z nedostatečné důvěry v působení svátostné milosti i nápodoby konfirmace v reformačních církvích: „V současnosti často prosazované pozdní biřmování ve věku občanské dospělosti je víceméně návratem k protestantizujícímu jansenismu [...] Je kladen důraz na to, že člověk se má v biřmování vědomě přihlásit ke svému náboženství. Ale smyslem svátosti biřmování není deklarace konfese, nýbrž skrze svátostné znamení přijímání milosti.“¹² Výtka jansenistickou inspirací evokuje přílišný důraz na výkon biřmovance, který se pro biřmování stále ještě nebude cítit zralý a bude chtít přípravu na tuto svátost odkládat. Jako takový však vedl jansenismus k dalekosáhlým deformacím spirituality: „Pod záminkou, že křesťany učiní hodnějšími Boží lásky a Božího milosrdenství, jansenisté křesťany Bohu odcizili, neboť jim vstúpili strach, hraničící se zoufalstvím, a ducha kajcnosti, který porušoval základní zákony lásky a dobroty. Jansenisté se příliš zaměřili na lidskou potřebu milosti a na neschopnost člověka cokoli udělat pro to, aby ji získal, a překroutili křesťanství v náboženství pesimismu a skrupulozity.“¹³

Příprava mladých lidí na biřmování se také nesmí orientovat příliš intelektuálně, totiž tak, že by se kladl nadměrný důraz na katechetický ráz výuky: „Tato

⁵ Sessio VII, *Decretum primum [De sacramentis]*, *Canones de sacramento confirmationis* 3, in: *Conciliorum Oecumenicorum Decreta*, Bologna 2002, s. 686.

⁶ KORMANÍK, Peter, *Základné sväté tajiny pravoslávnej cirkvi (Teologicko-praktický výklad)*, Prešov 1996, s. 54–55.

⁷ *Catechismus Romanus*, Pars II, c. 3, n. 8.

⁸ LEITNER, Martin, *Handbuch des katholischen Kirchenrechts. Auf Grund des neuen Kodex vom 28. Juni 1917. Vierte Lieferung. Sakramente*, Regensburg 1924, s. 69.

⁹ CIC/1917, kán. 786; srov. CIC/1983, kán. 889 § 2.

¹⁰ *Enchiridion CEI*, vol. 3, s. 915, č. 1596.

¹¹ *Směrnice pro udělení svátostí v Arcidiecézi pražské*, in: *Sbírka právních norem Arcidiecéze pražské z let 1945–2009*, Praha 2009, s. 87–106; s. 94–95.

¹² STRITZKO, Tomáš, *Vhodný věk pro biřmování*, in: *Te Deum* 1/12, s. 19.

¹³ AUMANN, Jordan, *Křesťanská spiritualita v katolické tradici*, Praha 2000, s. 214.

formace nemá být jednoduše rozumová a nauková jako ve škole, ale má být více založená na zkušenosti. Má zahrnovat mladistvého s celou jeho cestou obrácení a víry a stmelit všechny jeho lidské a náboženské zkušenosti, jaké má v církevní obci. Biřmovanci by mohli být uchráněni jistých úpadkových zážitků v době po biřmování, nebo by tyto zážitky mohly být omezeny, kdyby našli živé společenství, do něhož by se mohli organicky zapojit a uplatňovat v něm svá charisma a zastávat služby; farnost upořádanou v malé apoštolské komunitě.¹⁴

Protestantská konfirmace

Protestantskému pojetí konfirmace předcházela Erasmova idea obnovy křesťanských slibů: „V roce 1522 navrhl Erasmus Roterdamský, aby se dětem, které byly pokřtěny jako nemluvňata, dostalo ve věku dospívání náboženského poučení, a aby prošly určitou zkouškou, po jejímž absolvování obnoví své křesťanské sliby. Nejprve přijal tento návrh Zwingli.“¹⁵ Výstižně vyjadřuje smysl takovéto nesvatostné konfirmace v reformačním pojetí Komenského Bratrské vyznání: „Toto však za nevyhnutelně potřebnou věc máme, aby pokřtěným dítkám, když k letům rozumným přijdou, křest jejich v mysli obnovován byl a k pravdě jeho slouženo jim bylo, tj., aby víře křesťanské (bez níž by křest neplatný byl) pilně učeny a vyučeny byly, tak aby tajemství křtu (kterýž v maličkosti přijaly) rozumějí, víru svou ústy svými před církví Boží vyznaly a k ostríhání smlouvy s Bohem na křtu stále dobrovolně se přihlásily a tak v ní Pánu vědomě se posvětily a závazek posvěcení svého (prve skrze rodiče a kmotry stalý) samy obnovily. Což se u nás, když k užívání stolu ponejprv připuštěny býti mají, skrze skládání na ně (zjevně před církví) rukou a jim potvrzení v milosti Boží i zrostu v jejich křesťanství žádání děje.“¹⁶ Je zde patrné, že i reformace zachovala gesto vkládání rukou a navíc se zde konfirmace pojímá jako podmínka ke společenství stolu Páně, často v navazujícím obřadu: „S konfirmací se tak spojuje i první přijímání Večeře Páně.“¹⁷

Převrácení pořadí

Katolická církev si byla vždy vědoma potřeby přednostního pořadí udělení

Foto: © Roman Albrecht / Člověk a víra

svátosti biřmování oproti přijímání Eucharistie, i když se toto pořadí ne vždy a všude dodržovalo, jak o tom svědčí list „Abrogata“ Lva XIII. adresovaný arcibiskupovi z Marseille (1897), v němž papež nadšeně schvaluje („*laudamus cummaxime*“) arcibiskupovo zrušení tamního obyčejného udělení biřmování dětem až po prvním svatém přijímání.¹⁸ Za dnešní situace vede představení přijetí eucharistie

Pouhé určení věku biřmování nemůže vyřešit závažné těžkosti současné pastorační, zvláště pastorační mladých lidí.

oproti biřmování k závažným pochybnostem: „Především je třeba nově promyslet vztah mezi biřmováním a prvním svatým přijímáním. Není snad poněkud zvláštní, jestliže dvanáctiletí mladí lidé nejsou považováni za způsobilé pro přijetí biřmování, zatímco osmiletí jsou již schopni přijmout eucharistii? S touto nesrovnalostí nejenže se prakticky staví na hlavu původní sled iniciačních svátostí (křest – biřmování – eucharistie podle kán. 842 §1), nýbrž také se přeceňuje biřmování a podceňuje eucharistie.“¹⁹

Převrácení pořadí udělení svátostí biřmování a Eucharistie nemohl zamezit ani dekret „*Quam singulari*“, vydaný Posvátnou kongregací pro svátosti za pontifikátu Pia X. roku 1910. Pro první přijí-

mání dekret interpretoval věk rozlišování u dětí „kolem sedmi let“. Věkové i rozumové požadavky kladené na biřmovance i účastníky prvního přijímání eucharistie se tak stávají prakticky totožné. Kodex z roku 1917 znovu potvrdil „příhodné odkládání udělení svátosti biřmování na přibližně sedmý rok věku“. Pokoncilní vývoj zvyšování věku biřmovanců pak akceleroval od vydání apoštolské konstituce Pavla VI. „*Divinae consortium naturae*“ (1971), která uvozuje novou úpravu obřadů biřmování pro latinskou církev:²⁰ „Biřmování dětí se v latinské

¹⁴ GIGLIONI, Paolo, *Svátosti Krista a církve*, Kostelní Vydří 1996, s. 77.

¹⁵ MIKLUŠČÁK, Pavel, *Teológia sviatostí I.*, Spišská kapitula – Spišské Podhradie 1995, s. 68.

¹⁶ *Bratrské vyznání*, čl. 12,6 – in: *Čtyři vyznání. Vyznání augsburské, bratrské, helvetské a české se čtyřmi vyznáními staré církve a se čtyřmi články pražskými*, Praha 1951, s. 156–157.

¹⁷ FILO, Július st., *Ekumenický dialóg medzi rím.-katolíkmi a ev.-luteránmi*, Prešov 1997, s. 107.

¹⁸ CAPPELLO, Felix M., *Tractatus canonico-moralis de sacramentis. Vol. I. – De sacramentis in genere, de Baptismo, Confirmatione et Eucharistia*, Romae 1938, s. 191–192.

¹⁹ DEMEL, Sabine, *Handbuch Kirchenrecht. Grundbegriffe für Studium und Praxis*, Freiburg im Breisgau 2010, s. 227.

²⁰ In: *Acta Apostolicae Sedis* 63, s. 657–664; české vydání: *Obřady biřmování*, vyd. Sekretariát České liturgické komise, Praha 1974.

církvi všeobecně posunuje až do věku asi sedmi let. Z pastoračních důvodů, zvláště aby bylo možno lépe vychovat věřící k tomu, aby žili v naprosté poslušnosti Kristu Pánu a statečně o něm vydávali svědectví, mohou se ordináři společně rozhodnout pro takový věk, který se jim zdá vhodnější. To znamená, že by se tato svátost udělovala, po vhodné přípravě, až ve zralejším věku.²¹ Katechismus katolické církve se pokouší následky tendence odkládání věku biřmovanců poněkud tlumit: „Mluví-li se o biřmování jako o ‚svátosti křesťanské dospělosti‘, nesmí se tím směřovat dospělý věk víry s dospělým věkem přirozeného růstu; také se nesmí zapomínat, že milost křtu je zdarma poskytnutá a nezasloužená milost vyvolení, která nepotřebuje nějakého ‚schválení‘, aby se stala účinnou.“²²

V této souvislosti je třeba připomenout také argumentaci Tomáše Akvinského: „Tělesný věk není na újmu duši. Proto i v dětství může člověk získat dokonalost duchovního věku, o které mluví kniha Moudrosti (4,8): ‚Ctihodné stáří nezáleží v dlouhém věku ani se neměří počtem let.‘ Proto mnozí mladí lidé bojovali odvažně až do krve pro Krista v síle Ducha Svatého, které se jim dostalo.“²³ Zejména v souvislosti se záměnou pořadí udílení iniciačních svátostí postrádá zploštění smyslu biřmování na prostředek k provádění katecheze své teologické opodstatnění: „Těsné vazby někdy vytvořené mezi katechetickými programy a vysluhová-

ním biřmování odhalují, že veškerý zájem stojí na straně katecheze a také že otázka věku biřmování není identická s otázkou křesťanské formace mladých lidí. Zdá se, že se biskupové často nevyhnuli nebezpečí smístit rozsáhlou a komplexní problematiku doktrinní a morální formace mladých křesťanů s otázkou osobních dispozic umožňujících plodné přijetí svátosti biřmování. To je důvod, proč teologické reflexi biskupů na jedné straně a na druhé straně přijatým rozhodnutím, jež se týkají svátostné praxe, viditelně schází vnitřní soudržnost. [...] Pouhé určení věku biřmování, ať už je jakýkoli, nemůže vyřešit závažné těžkosti současné pastorace, zvláště pastorace mladých lidí.“²⁴

Katechumenát dospělých

Znovuobnovení katechumenátu dospělých, upravené liturgickou knihou „Ordo initiationis christianae adultorum“ (1972),²⁵ ovšem opět obrátilo pozornost k náležitému pořadí iniciačních svátostí, jak o tom svědčí také ustanovení nového kodexu z roku 1983: „Dospělý, který byl pokřtěn, je hned po křtu biřmován, zúčastní se mše a přijme sv. přijímání, pokud tomu nebrání vážný důvod.“²⁶ Udílení svátosti biřmování dospělým v bezprostřední návaznosti na křest také modifikuje dosud v zásadě dominantní postavení biskupa jako řádného udělovatele biřmování v církvi latinského obřadu: „Pokud křtil biskup, je třeba, aby také hned biřmoval. V nepřítomnosti bisku-

pa může biřmovat kněz, který křtil.“²⁷ Tomu odpovídá ustanovení kán. 883 2° CIC/1983: „Samo právo (*ipso iure*) uděluje pověření biřmovat: [...] pouze pro biřmování určité osoby knězi, který se svého úřadu nebo z pověření diecézním biskupem křtí osobu, která není dítětem nebo ji, již pokřtěnou, přijímá do plného společenství katolické církve.“ Úprava křtu dospělých také daleko důležitěji než praxe mnohaletého odkládání biřmování za první svaté přijímání dětí vyjadřuje požadavek Druhého vatikánského koncilu, aby se „obřad biřmování upravil s tím záměrem, aby jasněji vynikla vnitřní souvislost této svátosti s celým zasvěcením do křesťanství.“²⁸

Stanislav Příbyl
(Mezititulky redakce)

P. Doc. JUDr. Stanislav Příbyl, Ph.D., Th.D., J.C.D., vysokoškolský pedagog a teolog, vědecký pracovník, odborník na církevní právo

²¹ Praenotanda č. 11.

²² KKC 1308.

²³ Summa theologiae III, 72,5 – ad 2. F

²⁴ MOHELNÍK, Benedikt, Pečeť daru Ducha Svatého, Praha 2012, s. 79.

²⁵ České vydání: Uvedení do křesťanského života, Praha 1987.

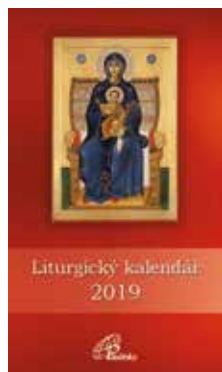
²⁶ CIC/1983, kán. 866.

²⁷ Uvedení..., čl. 228.

²⁸ Sacrosanctum Concilium, čl. 71a.

Z nabídky nakladatelství a knihkupectví PAULÍNKY

NAKLADATELSTVÍ A KNIHKUPECTVÍ PAULÍNKY • Jungmannovo nám. 18, I 10 00 Praha 1, tel.: 224 818 757, mobil 733 755 999, on-line knihkupectví: www.paulinky.cz, e-mail: objednavky@paulinky.cz

Liturgický kalendář na rok 2019

Praktické vydání na cesty. Každá stránka obsahuje jeden týden. Dny jsou barevně odlišeny podle liturgického období. 64 s., 49 Kč

Kapesní diář 2019

Církevní a občanské svátky, odkaz na denní modlitbu církve a liturgické texty, místo na poznámky u každého dne. S citáty papeže Františka z exhortace o lásce v rodině Amoris laetitia. Váz., 144 s., 90 Kč

Evangelium na každý den roku 2019

Průvodce pro ty, kdo touží číst a rozjímat evangelium v rytmu liturgie Církve. Podněty k rozjímání připravila sr. Anna Mátikova FSP. S odkazy na ostatní liturgická čtení. Brož., 237 s., orientační cena 109 Kč, vyjde na konci června

JDE O TO, ABY SES ZNOVU NARODILA DÍKY TVÁŘI OPRAVDOVÉHO PŘÍTELE

Jedna patnáctiletá dívka, „jež se sama sobě nelíbila“, skočila z osmého poschodí věžáku v Segrate u Milana. Do svého deníku napsala den, hodinu i způsob sebevraždy. Dvacetiletý mladík z Pomarance u Pisy a devatenáctiletá dívka z Florencie se položili na koleje a v objetí se dali přejet vlakem jedoucím do Livorna. Ti neza nechali žádné poselství, jež by vysvětlilo jejich sebevraždu. A krátce nato zachránila policie jednu dvacetiletou dívku z Viterba před skokem z vysokého mostu.

Nechuť žít

Ta „obtíž, ba až nechut' dál žít“ mezi mladými vyvolává ustrnutí a množí se snahy hledat příčiny a vysvětlení. Psycholog Paolo Crepet uvádí, že „hlavní příčinou sebevražd mladých je skutečnost, že nemají s kým vést rozhovor. Je to paradox ve společnosti hromadných sdělovacích prostředků. Ale to je pouze zdánlivé, vždyť internet a televize izolují mladé od skutečnosti. V době dospívání narůstá problém totožnosti. Každý z nás se v patnácti až šestnácti letech ocitl tvář v tvář této prázdnotě. A není-li nikdo, kdo by s chlapcem nebo dívkou hovořil, zvláště je-li vnitřně křehký, může dospět k myšlenkám na sebevraždu. I při velkých shromážděních na rockových koncertech nebo na diskotékách se mladí cítí strašně sami.

Jsmen jen nuly?

Statistické údaje jsou malá náplast. V Itálii je osm sebevražd za rok na 100 tisíc obyvatel, v Rakousku a Slovinsku je to 20–30 a ve Švédsku se dosahuje 35 sebevražd mladých každý rok. Psychiatr Gabriel Levi uvádí, že „za posledních deset let se zdvojnásobil počet sebevražd mladých a tendence naznačuje další růst“. Deník *La Repubblica* uveřejnil dialog patnáctileté studentky s „chápavým profesorem“. Sděluje mu bez zábran, že si chce koupit kalhotky, které je vidět pod džínasy, podle módy hodně spuštenými pod

pupík. Profesor jí namítá, zda to není smutné, otrocky se podřizovat příkazům módy. A ta dívka mu vmete zdrcující odpověď: „Zpěváci, fotbalisté, herečky, lidé, co se objevují v televizi, ti opravdu existují a dělají, co chtějí, ale všichni ostatní nejsou nic a nebudou nic. Já to pochopila již od malička. Náš život bude neužitečný. Musím se smát, když se mé přítelkyně hádají, který kluk je v jejich třídě nebo skupině hezčí, zda ten opálený, nebo ten blondák. Nic se nezmění. Jsou to dvě velké nuly. My si můžeme jen koupit dvoje stejné kalhotky, které ale nosí mnozí jiní, nemáme žádnou naději se odlišit. Jsme beztvará masa.“

Foto: Flickr, SteubySTL (CC BY-NC-SA 2.0)

Strnulý profesor namítá všechno možné, že to není pravda, ale připouští, že nedokázal přesvědčit ani sám sebe. Končí poukazem na „televizní pakulturu“, ale není to tak prosté. Televize není jediný viník, přestože zaplavila veřejnost úpadkovými hodnotami smýšlení, nestačí to vysvětlit mrazivou nicotou oné žákyně. Televize se stala setrvačnickem jiných věcí, jiných názorů. Je v ní ohlas Nietzscheho, pro něhož je člověk buď tvůrce, nebo velká nula, jak píše ta dívka. Dále pak je v ní ohlas Sartra „člověk je to, co dělá“. A tedy koná-li něco, o čem se nepíše v novinách nebo nemluví v televizi, nemá žádnou cenu. Ta dívka to neví, ale má ve svých myšlenkách uloženy dvě staletí filosofie, dvě století protilidského myšlení zastánců kultury smrti, které nyní doráží ke břehům patnáctiletých dívenek.

Každý je cenný v očích Boha

Pro křesťanství například má člověk nekonečnou cenu, nezávisle na tom, co dělá, každý je jedinečný, absolutně odlišný od jiných, neopakovatelný, velmi cenný a hlavně milovaný Bohem. Zde nerozhodují rasové nebo druhové důvody. Všichni jsou taková v očích Boha, který je milujícím Otcem. Avšak o tuto skutečnost byla ta patnáctiletá dívka okradena. „My jsme nuly, beztvará masa,“ říká svým svěžím hlasem jako jejich patnáct let. Je to otřesné, pronášet taková slova ve věku, když je člověk od přirozenosti nakloněn mít velké naděje. Svědčí to však o jediné věci: že doma, ve škole, mezi přáteli ti bylo pořád opakováno, že jsi nula, něco jako tisíce jiných a že se musíš spokojit s tou nicotou nějakých značkových věcí, nějakého podpisu známého zpěváka nebo fotbalisty. Snad to ale také znamená, že nepocítila, že jsi opravdu milována, protože v lásce své matky nebo svého otce se naučíš, že jsi neopakovatelná a náramně cenná. Ten tvůj nihilistický manifest, neuvědomělý, ale prosáklý opravdovým zoufalstvím, který jsi předčítala před celou třídou, ústí do jediné prosby, aby tě někdo viděl, aby tě uznal, aby tě měl rád, avšak profesor, který „nedokáže přesvědčit ani sám sebe“, ti na to nedokáže odpovědět. A pak se nejedná jen o slova, ale o to, abys našla někoho, kdo ti bude mnohokrát milosrdně opakovat: „Děláš chybu! Mýlíš se!“ Jinými slovy jde o to, aby ses znovu narodila díky tváři opravdového přítele. Už chápeš nebo tušíš, proč zaznívá tak naléhavý hlas v novém tisíciletí: „Kontemplujte tvář Krista! Upírejte na něho svůj pohled!“

P. Josef Koláček SJ

P. Josef Koláček SJ, teolog, překladatel, publicista, redaktor české sekce Radia Vatikan

FIKTIVNÍ FILOSOFICKÉ ROZHOVORY O NEFIKTIVNÍCH PROBLÉMECH

Trvalý odkaz antiky

Tématem dalšího rozhovoru dvou přátel je antika. Filosof se snaží ukázat Nefilosofovi, že někteří antičtí autoři nám mají stále co říct.

N: Minule jsi mě překvapil myšlenkou, že na antiku není nutné pohlížet jen historickým a čistě popisným způsobem. Podle tebe v sobě skrývá i něco vzácného a je úkolem filosofa vynést její hodnotu na světlo. Byl bych rád, kdybys mi k tomu něco řekl. Nebudu před tebou zamlčovat moji skepsi. Tvůj podnik návratu k antice mi připadá jako předem odsouzené pátrání po ztraceném ráji. Kdo na takový ráj nevěří, nepřikládá vůbec žádný smysl jeho hledání. A já k těmto nevěřícím Tomášům patřím.

F: Jestli se domníváš, že v antice vidím nějaký ráj, po jehož obnovení toužím, mohu tě hned na místě uklidnit. Žádný zlatý věk s antikou nespojuji.

N: Proč si tedy slibuješ něco zásadního od návratu k ní?

F: Tím návratem mám na mysli obrácení naší pozornosti k některým momentům antického života a k jejich patřičnému promyšlení. Právě při tom se může ukázat, že nám někteří antičtí autoři mají co sdělit i dnes.

N: Slovo antika už samo o sobě působí dost odpudivě. Alespoň já mám takový dojem. Předpokládám, že pochází z latinského adjektiva *antiquus*, což znamená *starý* či *starobylý*. Jak by nás něco tak pradávného jako antika mohlo inspirovat v naší dnešní době? Tvůj pokus o aktualizaci této archaické a již zašlé epochy nedokážu nijak pochopit. Podobně by se choval člověk, který by si nejprve moderně vybavil domácnost a pak by si do kuchyně nanosil otlučené a zadrátované hrnce. Byl by všem tak akorát pro smích.

F: Vyšel jsi z významu slova *antika*, který tě odkázal na to, co je staré, a tudíž nutně překonané. Avšak slova a jejich etymologické významy nás ne vždy dobře orientují v problémech, při jejichž promyšlení

tato slova užíváme. Je třeba jít hlouběji a namísto slov se zaměřit na *pojmy*. Co se takhle nejprve ujistit o tom, jaký je obsah *pojmu* antika?

N: Copak se nějak zásadně liší od etymologického významu slova? Zrovna v tomto případě bych vsadil na jejich totožnost. Vždyť i pojem *antika* bude muset

Foto: <https://pxhere.com> (CC0 Public Domain)

Antická kultura má v sobě něco jedinečného, co se jinde na světě neobjevilo, něco, co je životodárné ve všech dobách, co se udržuje a co s prospěchem oplodňuje kultury jiné.

zohlednit časové hledisko, a proto vyjde najevo beznadějná dějinná propast, která nás od tohoto období dělí.

F: Časová propast ještě nic neříká o tom, zda se nad ní nedá vystavět nějaký most. Mám tady jeden pramen, který bych chtěl při vymezování antiky použít. Poslouchej dobře a zkus si tipnout, odkud následná citace pochází: „Antická kultura má v sobě něco jedinečného, co se jinde na světě neobjevilo, něco, co je životodárné ve všech dobách, co se udržuje

je a co s prospěchem oplodňuje kultury jiné. To má na rozdíl od jiných velikých kultur – míním především velké kultury východní, čínskou a indickou –, které to, co antika, nedovedly... Antika dovedla... být oním fermentem, který jiným kulturám pomáhal se rozvíjet. Bylo to možné díky řeckému a římskému duchu, jasnému, pronikavému, s živým smyslem pro realitu... Ve filosofii podala antika výkony nesmrtelné, takže je nasnadě otázka, proč se to mohlo stát právě v řeckém světě.“ Tak co, kdo by mohl uvedeným způsobem charakterizovat antiku?

N: To je opravdu hodně silná káva. Sázím na nějakého ultrakonzervativního myslitele. Nyní chápu, proč jsi před chvílí mluvil o mostu mezi naší současností a dávnou antikou. Asi tě k tomu přivedl tebou citovaný autor, jež se o antice vyjadřuje jako o něčem životodárném pro všechny doby a jako o fermentu pomáhajícímu přinášet plody i v jiných kulturách. Protože vynáší do nebes nesmrtelný výkon antické filosofie, určitě se bude jednat o nějakého zkostnatělého idealistu, který ještě věří v nevadnoucí zásluhy prastarých mistrů. Ale s touto strategií si na mě nepřijdeš. Postupuješ totiž způsobem, jež musím upřít mé uznání.

F: Skutečně? V čem jsem se dopustil nepřijatelného zkratu?

N: Od začátku se mě snažíš přesvědčit o cennosti antického dědictví, o jeho aktuálnosti pro dvacáté první století a jako důkaz uvádíš citaci nějakého nadšence, který propadl iluzi o nepomíjivé nádheře antiky, a proto ji popisuje těmito exaltovanými obraty. Půjde asi o nějakého klasického filologa zamilovaného do řečtiny a latiny, za jejichž obzorem už podle něj panují jen nejčernější temnoty. Promiň, ale tohle ti opravdu neuznám.

F: Co kdyby se ale jednalo o autora, který je mimo jakékoli podezření z nekritického obdivu k antice? Co kdyby text pocházel od myslitele, pro něhož teprve budoucnost slibuje dějinné vyvrcholení?

N: Pak bych byl ochoten uvedený popis akceptovat. Jenže ono to je trochu jinak, vid? Tak nedělej drahoty a už konečně prozrad, odkud jsi úryvek přečetl.

F: Raději se posad, aby to s tebou nepraštilo. Citace je vzata z předmluvy k *Encyklopedii antiky* vydané v roce 1974 Československou akademií věd a jejím autorem je prof. Ludvík Svoboda. Jsme tedy v době plné normalizace a přehnané vyvyšování antiky by v té době znamenalo ideový delikt proti vládnoucímu marxistickému učení. Samozřejmě, že jsem tento pramen nevybral náhodou. Kdybych výměr antiky převzal od nějakého myslitele, který by mohl být viněn z nekritické pozitivní předpojatosti k ní, tvoje výtky bych musel bezvýhradně přijmout. Vidíš však, že jsem nelovil v žádných „ultrakonzervativních“ vodách. Komunisté byli daleci toho, aby v antice spatřovali nějaký vzor či nadčasovou hodnotu, a přesto je výše uvedený výměr z jejich dílny spravedlivý.

N: Kdybys řekl, že jsi citoval slova Červené Karkulky, byl bych méně překvapen, než když jsi uvedl názor lidí s červenou průkazkou. Nedokážu si to v hlavě uspořádat.

F: Ačkoli se jedná o naše názorové oponenty, dokázali uznat velikost a důležitost díla, které za sebou antika zanechala. Samozřejmě, že se s nimi rozejdeme např. v konkrétní interpretaci významu prací Platóna a Aristotela, nicméně jejich popis antiky můžeme použít jako naše vlastní východisko. Když se od tohoto celkového úvodu k *Encyklopedii* přesuneme k samotnému heslu *antika*, čteme zde následné: „Antika... dnes označuje časový úsek starověku, ve kterém vznikly a rozvinuly se ve výtvarných uměních i krásné literatuře, ve vědě i filosofii, v politické teorii i praxi, zásluhou řeckých a římských tvůrců, kulturní hodnoty, které se staly základem evropské – a jejím prostřednictvím do značné míry i světové – vzdělanosti.“

N: Něco takového se už dnes neslyší. Připadá mi, že k mému sluchu doléhají slova z pradávného světa. Jako bych v mém

nose cítil pach starých archívů plných tajemných a učených spisů.

F: Prober se do současnosti. Nevšiml sis, že se v textu hovoří o *kulturních hodnotách* vytvořených antickými tvůrci, o *vzdělanosti* a o *základu*, na němž tato vzdělanost spočívá? Ta slova se týkají naší doby, nemusíš ve své fantazii odlétat do zaprášených archívů.

N: Vrátili-li se do současnosti, opět mě přepadají silné pochyby. Copak je dnes možné bezproblémově mluvit o nějakých kulturních hodnotách, o základu a vzdě-

Antická filosofie mimořádným způsobem stimuluje naše myšlení. Uvádí nás zpět na cesty, z nichž nás postmoderna podvodně odlákala.

Foto: Flickr, dr.jd (CC BY-SA 2.0)

lanosti? Vždyť jde o valutativní, kvalitativní termíny, kterými se vede hranice mezi tím, co je hodnotné a nehodnotné, založené a nezaložené, vzdělaností a nevzdělaností. Postmoderna tuto hranici nekompromisně strhla.

F: Strhla, aby ji zase vystavěla. Postmoderní názory jsou jejími zastánci považovány za hodnotné, názory jejich oponentů zavrhnuty jako bezcenné a jako výraz nevzdělanosti. Jen si vzpomeň na nedávné předvolební a povolební běsnění postmoderních pravdo-láskařů. V jejich očích jsou stanoviska protivníků hodnotově na nule, zakládají se na vratkých ideologických lžích a jsou typické pro nekultivované hospodské typy. Když se to hodí, je vyzývání hodnot, základů a vzdělanosti projevem zapšklého konzervatismu, v jiných situacích se z nich naopak stává bič na jeho vyznavče.

N: S jakými hodnotami tedy antika přišla? V čem spatřovala vzdělanost? A proč by měl být její přístup poučný i pro nás?

F: Dnes zmíním jen jeden příklad z oblasti politické. Pro velké trio filosofů Sokrata, Platóna a Aristotela nepředstavovala politika žádnou cílovou hodnotu. Vyhradili jí pouze prostředřednou funkci. Co se tím míní? Znamená to, že v politice spatřovali pouhý nástroj k dosahování nějakého důležitého cíle. Cíle, jímž nebylo nic jiného než *kultivace* člověka. Kultura pro ně primárně zosobňovala způsob *formace* člověka. Možná víš, že se na lidskou bytost dívali jako na živočicha politického, čímž vyzvedali důležitost politicky organizovaných mezilidských vztahů pro celkový rozvoj člověka. Mimo polis, říkali, se člověk stává horší než divé zvíře. Zvířata se řídí zákony svých instinktů, ale člověku je zákon ukládán prostřednictvím polis. Jeho úloha je civilizační a kultivační. Samozřejmě za předpokladu, že se jedná o zákon dobrý. Řekové označovali proces formace člověka termínem *paideia*, což zhruba odpovídá německému substantivu *Bildung*. V češtině musíme v překladu použít dvě slova – vzdělání a výchovu –, neboť oba momenty jsou v této formační aktivitě přítomny. Německé *Bildung* má tu výhodu, že nás vede k jednomu podstatnému znaku řecké *paideie* – ke vzoru a obrazu (*Bild*), v souladu s nímž má formační, výchovně-vzdělávací proces probíhat. Člověk by měl být podle nich vychován a vzdělán v harmonii s *pravým lidstvím*, s *ideálem lidství*. V jeho pozici stojí lidská přirozenost.

N: Nepatřilo k tomuto formačnímu programu Řeků heslo „staň se, kým jsi“?

F: Ano, patřilo. Jeho autorem je řecký dramatik Pindar. Myšlenka, která se za uvedeným heslem skrývá, se dá vyjádřit asi takto: člověk musí během svého života mravně dozrát, z osoby se má stát osobností. Ale cesta k tomuto cíli není libovolná. Ukazatele na ní představují přirozené mravní zákony, které by měly být rozvedeny do konkrétnější podoby pozitivním lidským („politickým“) zákonodárstvím. Je jasné, že se zde naskytá možnost disharmonie mezi požadavky lidské přirozenosti (toho, kým by se měl člověk stát) a požadavky držitelů politic-

ké moci. Již toto je pramenem nezměrné dramatickosti lidské existence a řada konfliktů, o nichž nás řečtí autoři zpravují, vyvěrá právě ze zmíněné oblasti. Stačí si vzpomenout na Sofoklova Antigonu, která přestoupila příkaz krále a v poslušnosti k přirozenému mravnímu zákonu pohřbila svého vlastního bratra. Za takové postoje se platí krví. Když se oba typy zákonů dostanou do kolize, který z nich má přednost? Není lepší učinit kompro-

mis, podvolit se tyranské vůli vládců a zachránit si tak kariéru, pohodlí, a někdy dokonce i samotný život? Ponoř se do studia antických myslitelů a budeš vztažen do prudkého víru podobných problémů.

N: Už chápu, cos mínil aktualitou antiky. Velmi mě zajímá, k jakým závěrům antičtí myslitelé dospěli.

F: Nečekej, že byly jednoznačné. Ale právě jejich protikladnost a paradigmatická

podoba, v níž byly formulovány, stimuluje naše myšlení zcela mimořádným způsobem. Uvádějí nás zpět na cesty, z nichž nás postmoderna podvodně odlákala.

Roman Cardal

PhDr. Roman Cardal, Ph.D., filosof. Přednáší na vysoké škole CEVRO Institut a spolupracuje s Občanským institutem

ISTANBULSKÁ SMLOUVA

Je to už několik let, kdy na (nepovedeném) semináři o antisemitismu, pořádaném Občanským institutem, vystoupil novinář pocházející ze židovské rodiny a vysvětlil, co mu vadí na antisemitských projevech. Nevadily mu antisemitské projevy z úst a per ne-židů, i když ty bývají hrubé a neomalené. Znepokojovaly ho projevy Židů, kteří se svého původu dovolávají proto, aby napadali stát Izrael.

Často si na to vzpomenu, když čtu proticírkevní projevy lidí, kteří se odvolávají na to, že jsou katolíci. V posledních letech se začal na veřejnosti projevovat jakýsi katolicko-proticírkevní establishment. Těch lidí není mnoho, ale těší se pozornosti médií a jsou velmi sebevědomí. Začalo to už před časem, kdy skupina asi 20 lidí v nepřítomnosti pražského arcibiskupa zveřejnila manifest „Za církev sociálnější“. Na to navazují další projevy zaměřené proti pražskému arcibiskupovi, jež vyvrcholily dopisem papeži, kde se požaduje jeho odvolání.

Nyní se situace opakuje v souvislosti s pastýřským listem biskupů, který se staví proti ratifikaci Istanbulské smlouvy. Na webu *Referendum* vyšel článek, který vyjadřuje nad listem „rozpaky“. Tvrdí se v něm, že většina katolíků neví, co je Istanbulská smlouva, plete si Radu Evropy s Evropskou unií, a má dojem, že nám Unie „řadou nepřijatelných omezení vnucuje nebezpečný gender, takže v zájmu přirozeného řádu je třeba proti ní bojovat“. (Lidé jsou prostě pitomci.)

Upozorňuje, že Istanbulská smlouva má za cíl prevenci a boj proti násilí na ženách a dětech a domácímu násilí obecně a zaměřuje se na ochranu obětí násilí genderově podmíněného, a to jak fyzického, tak psychického. Chce změnit kulturní vzorce chování mužů a žen. „Je namířena proti zvykům a tradicím podporujícím vnímání ženy jako méněcenné bytosti.“

Tady se zastavme. Je skutečně u nás v Evropě tradicí vnímat ženu jako méněcennou bytost? Významnou sou-

Nepotřebujeme změnit definici pohlaví na politickou kategorii. Potřebujeme něco jiného: obecně platné normy chování, které vycházejí právě z křesťanské tradice.

částí katolické víry je přece mariánský kult: oslava Matky Boží, ochránitelky a přímluvkyně. Už od křesťanského starověku oslavujeme nejen světce, ale také světice.

Proti násilí na ženách se vyjadřuje už *Katechismus sněmu tridentského* ze 16. století. Tentýž Tridentský koncil zavádí svatební obřad, platný dodnes: ten je založen na slibu, proneseném veřejně a dobrovolně. Znásilnění je považováno za zločin (leckde hrdelní) a panenský stav je ceněn jako důstojný. Istanbulská

smlouva však požaduje „koordinované úsilí orgánů státní správy a nevládních organizací“, jež má zabránit násilí na ženách. Jistěže státní správa musí uplatňovat zákony, které chrání slabší před silnějšími, tedy i ženy před muži, je-li třeba. Ale co s tím mají co dělat nevládní organizace?

Naše Církev má řadu institucí, především řeholních, které hájí a chrání ženy: řeholnice v Africe bojují proti mrzačení ženských pohlavních orgánů, v Evropě a jinde zápasí s prostitucí. Ale k tomu nepotřebujeme změnit definici pohlaví na politickou kategorii.

Potřebujeme něco jiného: obecně platné normy chování, které vycházejí právě z křesťanské tradice. Násilí na ženách v Evropě totiž skutečně roste: ale to je důsledek muslimské imigrace, což se politická i kulturní (žel Bohu i církevní) levice snaží skrývat. Levicová média tají, že počet znásilnění žen a dětí dramaticky narůstá. A nejen to: před několika dny se ve Švédsku vynořil případ, kdy úřady chtějí trestat ženu, která si dovolila se muslimskému násilníkovi ubránit: její chování bylo zhodnoceno jako rasismus. Inu, neměla to dávat na facebook. Patrně přijde o místo...

Michaela Freiová

Michaela Freiová, publicistka a překladatelka, spolupracovnice Občanského institutu a Res Claritatis

Jak to vidí Vojtěch Macek

Zastavte kolotoč

Moderní lidé ztratili míru, přestali rozlišovat, co skutečně potřebují a co už ne. Kolotoč, který nás veze, se s každou novou technologií obludně zvětšuje, přestává být říditelným.

Je pracovní den, zase uháním po dálnici, vlevo řepka, vpravo haly, pak obří křižovatka a ještě větší obchodní centrum. Z rádia zpívá Jožo Ráž: zastavte kolotoč. Má pravdu, vidím to stejně. V mnohém si připadám jako ten zoufalý opilec na roztočeném řetízákú, pod kterým zhluboka vyspává rovněž opilý kolotočář. Jako on netoužím po ničem jiném než po zastavení. A drsně strážlivě, docházím k serióznějším myšlenkám. Třeba, že těch pět minut jízdy za čtyřicet korun k obveselení normálně stačí, a není vůbec potřeba celá noc strávená na kruhové trajektorii.

Ano, to je ono – míra! Ta se nám vytrácí. Kde jsme ji zapomněli? Kde ji vzít?

Díváme-li se pozorně na svět kolem sebe, zjišťujeme, že se stále rychleji zvětšuje rozdíl mezi přirozeným a umělým, mezi tím, co tvoří Bůh a oživuje jeho Duch, a tím, co je dílem našich rukou. Technologie všeho druhu. Mám za to, že tento rozdíl narůstá proto, že člověk není nadán uměním dekompozice, resp. jeho schopnost komponovat, konstruovat, objevovat, vymýšlet a neustále zvětšovat svůj akční rádius, nota bene umocňovaná ďábelskou žádostivostí, prostě dominuje nad zdrženlivostí, mírností, střídmostí. Člověk příliš neumí použít brzdu, mezery, omezení se a ohlednutí zpět k zlepšení svých výtvarů. Oproti tomu řád stvoření má dokonale vyvinutý proces dekompozice, jen ho málo obdivujeme a napodobujeme – vezměme si všechnu tu nenápadnou žoužel, která mění spadane lupení zase v hlínu, nebo mraky, které s nákladem vody putují od moře do hor (a že to je do kopečka!).

Bůh přírodu připravil na to, aby dokázala vše znovu použít, jako umělec, který kreslí v písku a jedním tahem jeden tvar boří a druhý vytváří. Řekl bych, že to je pro Ducha Svatého přímo příznačné – obracet zlé v dobré, tomu, co

se jeví jako špatné, vadné, překonané, poničené, hotové, dávat nový smysl. My lidé po sobě nedokážeme tak dobře uklízet, vršíme za sebou odpad, se kterým si nevíme rady. Jistě, máme propracovaný systém recyklace surovin, ale jeho efektivita je pouhým zlomkem toho, co je obsaženo v přírodních procesech. A když už nějakého zefektivnění dosáhneme, dopadne to tak, že ve výsledku neuspóříme, protože si dopřejeme víc než dříve. Říká se tomu, že roste naše životní úroveň. Je to ale ve skutečnosti život nad poměry, nezdravý růst. Stvořitel jistě nemá zájem, aby člověk nepoužíval jeho dary ke svému rozvoji. Ale jsme opět u míry. Osobně vidím zdravý růst v tom, že – pokud to potřebujeme – můžeme udělat více, jestliže spotřebujeme stejně nebo méně než dřív.

To, že nejsme příliš zdatní v dekompozici a recyklaci, nás vede k tomu, že vytváříme různé formy regulace, tedy zpomalení vzniku odpadu či dluhu, který neumíme odbourat. Je to však nedokonalé, protože i tak odpad/dluh narůstá. Také je zřejmé, že ne všechna regulace funguje – nejspolehlivější je vnitřní regulace (sebekázeň, svědomí, střídmost – i zde však působí naše porušená přirozenost), naopak malý účinek má vnější regulace (legislativa, ploty, úmyslná znehodnocení... a vše, co se dá hůř

či snáz obejít). S rostoucí složitostí věcí není lehké ani poznání toho, co skutečně potřebujeme a co už ne (na co tedy regulaci zaměřit).

Co jsem uvedl, se týká prakticky všeho v našem životě. Pozorují-li aktuální situaci, lidstvo samo není s to srovnat si věci pod rukama – kolotoč, který nás veze, se s každou novou technologií obludně zvětšuje, a i když na něj navěšujeme nespočetná regulační udělátka nebo naopak některé součástky bezhlavě odhazujeme (bohužel i ty klíčové a vycházející z přirozeného řádu!), přestává být říditelným. V jedněch to budí strach – a právem. Jsou však i tací, v kterých to budí touhu – touhu nemít, oprostít se, obrátit se, nalézt zalíbení v evangelní chudobě. Dřívější radost z každého lidského zlepšování může vystřídat radost ze znovuoživení krásy Božího řádu. (To vám i sobě přeji.)

A ten kolotoč, ten my nezastavíme. Je to vlastně dobře, protože nás to nutí hledat a volat Toho, kdo ho zastavit dokáže, Toho, který si umí poradit se všemi našimi odpady, dluhy a hříchy. Až přijde, zastaví kolotoč a houkne na nás: Slezte a pojďte se mnou pěšky. To bude blaho – naboso travnatou pěšinkou...

Vojtěch Macek
pracovník církevní správy
Redakčně upraveno, kráceno

RC MONITOR SI MŮŽETE OBJEDNAT NA ADRESE:

Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha 5, e-mail: redakce@rcmonitor.cz.

Jméno a příjmení:

Ulice:

Obec:

PSČ:

E-mail:

Počet výtisků:

Náklady na tisk a distribuci jednoho čísla jsou přibližně 25 Kč, což za rok činí 600 Kč. Periodikum je distribuováno zdarma a jeho vydávání je možné jedině díky zasláným darům. Všem dárcům Pán Bůh zaplať.

Letem světem

Dostali jsme pochvalu. Tedy Česká republika. A za co? Za zavedení povinné předškolní docházky. Česká republika „splnila veškerá doporučení Evropské komise proti rasismu a netoleranci (ECRI) týkající se zavedení alespoň jednoho roku povinné a bezplatné předškolní docházky. V hodnotící zprávě to oznámila ECRI, která je orgánem Rady Evropy. ECRI v roce 2015 Česko vyzvala, aby přednostně uskutečnilo plán zavést nejméně jednorozhodnou povinnou a bezplatnou předškolní výchovu pro všechny děti. Nyní komise konstatovala, že Česko v lednu 2017 přijalo novelu, která všem pětiletým dětem zaručuje povinné a bezplatné umístění ve školkách. Komise poznamenala, že je s českým přístupem spokojena. ECRI dále uvádí, že český školský zákon zakotvuje nárok na umístění v mateřských školách postupně pro čtyřleté, tříleté a dvouleté děti.“ Pionýři vpřed.

Ale máme skvělé sousedy. Například Polsko: „Ochrona życia każdego człowieka, ogólnopolskie kościelne obchody 100-lecia odzyskania niepodległości oraz wybór Kościelnego Inspektora Danych Osobowych – to główne kwestie poruszane na posiedzeniu Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski, które miało miejsce na Jasnej Górze 2 maja 2018 r.“ píše se na webu polské biskupské konference. Hned překládáme k prvnímu tématu: **Církev se musí zastávat lidského života ve všech jeho fázích,**

ale zejména musí bránit právo na život těch nejslabších – dětí nenarozených a osob s postižením.

„Souhlas může být ústní nebo písemný, advokáti ale upozorňují, že nejlepší pro vyhnutí se případným sporům bude písemný souhlas.“ **Jaký souhlas? S milostným aktem, prosím. „Každému sexuálnímu kontaktu musí předcházet explicitní souhlas**

Koláž: mimi

obou partnerů, rozhodlo dosud liberální Švédsko. Pokud se tak nestane, takový kontakt je považován za znásilnění, a to i v případě, že nedojde k násilí či jinému ohrožení. Vládní návrh zákona o „sexuálním souhlasu“ prošel švédským parlamentem a má vstoupit v platnost 1. července,“ uvedly *Novinky.cz*. V roce 50. výročí encykliky *Humanae vitae* můžeme vidět zajímavé důsledky toho, kam vede odmítání morálních principů, které jsou založeny na znalosti přirozeného zákona, vepsaného do srdce člověka samotným Bohem.

U těch inženýrských nesmyslů zůstane. V červnu by měla projít hlasováním v parlamentu tzv. Istanbulská úmluva. Biskupové vydali pastýřský list, kterému ale rozuměl zlomek národa, a to jak z řad posluchačů, tak z řad kněží, kteří dokument četli z ambonu svého kostela. „Přijde vám narození dalšího britského prince jako dobrá zpráva? Mně také, ale v rámci genderově korektního jazyka o dítěti prosím mluvte jen ve středním rodě, jediné plnou genderovou neutralizací totiž omezíme násilí na ženách... Zdá se vám, že v úvodním odstavci míchám dohromady věci, které spolu nesouvisejí? Tak to jste očividně nečetli text Úmluvy Rady Evropy o prevenci proti násilí a domácímu násilí, známé spíše jako Istanbulská úmluva. Jedná se o mezinárodní smlouvu, která se tváří jako perfektní nástroj k univerzálnímu vyřešení problematiky domácího násilí a násilí na ženách všeobecně, ve skutečnosti je v ní ale skryto tolik nesmyslů na podporu genderových ideologií, jako v málokterém jiném dokumentu,“ napsal europoslanec Tomáš Zdechovský.

Prodám teenegera! **Plná výbava, včetně kroucících očí, hlubokých povzddechů, sarkastických komentářů. Hraje videohry a na mobilu píše rychlostí 500 úderů za minutu.** Vlastně – daruji! Za rychlý odvoz! [Tolik osobní vsuvka šéfredaktorky, nekomerční inzerce!]

-zd-

3. 6. **Ne** 9. neděle v mezidobí
Dt 5, 12–15, Žl 81, 2 Kor 4, 6–11, Mk 2, 23 – 3, 6
4. 6. **Po** Sv. Petra Veronského, kněze a mučedníka
2 Petr 1, 2–7, Žl 91, Mk 12, 1–12
5. 6. **Út** Památka sv. Bonifáce, biskupa a mučedníka
2 Petr 3, 12–15a. 17–18, Žl 90, Mk 12, 13–17
6. 6. **St** sv. Norbert, biskup
2 Tim 1, 1–3. 6–12, Žl 123, Mk 12, 18–27
7. 6. **Čt** sv. Robert, opat OCist
2 Tim 2, 8–15, Žl 25, Mk 12, 28b–24
8. 6. **Pá** Slavnost Nejsvětějšího Srdce Ježíšova
Oz 11, 1. 3–4. 8c–9, Iz 12, Ef 3, 8–12. 14–19, Jan 19, 31–37
9. 6. **So** Památka Neposkvrněného Srdce Panny Marie
Iz 61, 9–11, I Sam 2, Lk 2, 41–51

10. 6. **Ne** 10. neděle v mezidobí
Gn 3, 9–15, Žl 130, 2 Kor 4, 13 – 5, 1, Mk 3, 20–35
11. 6. **Po** Památka sv. Barnabáše, apoštola
Sk 11, 21b–26; 13, 1–3, Žl 98, Mt 10, 7–13
12. 6. **Út** sv. Jan z Fakunda OSA, kněz
I Král 17, 7–16, Žl 4, Mt 5, 13–16
13. 6. **St** Památka sv. Antonína z Padovy, kněze a učitele církve
I Král 18, 20–39, Žl 16, Mt 5, 17–19
14. 6. **Čt** sv. Anastáz OSB, kněz a mučedník
I Král 18, 41–46, Žl 65, Mt 5, 20–26
15. 6. **Pá** sv. Vít, mučedník
I Král 19, 9a. 11–16, Žl 27, Mt 5, 27–32
16. 6. **So** sv. Benon (Zbyněk), biskup OSB
I Král 19, 19–21, Žl 16, Mt 5, 33–37